

Наталія ВАЛЬКОВА

*к. е. н., доцент
кафедри обліку, аудиту та оподаткування*

Інна НАКОНЕЧНА

*здобувач вищої освіти,
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна*

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ДИНАМІЧНИХ ЗМІН

Основні засоби є основою діяльності будь-якого підприємства, засобом праці, за допомогою якого безпосередньо здійснюється ця діяльність, одним із найважливіших об'єктів обліку і звітності. Фундаментом організації обліку основних засобів є нормативно-правова база держави та сформована облікова політика підприємства. Перша складова регулює облік підприємства, як елементарної складової економіки України, з урахуванням стратегії розвитку останньої, що орієнтована на процеси глобалізації економічних зв'язків. Друга складова – облікова політика підприємства спрямована на забезпечення інтеграції облікової системи підприємства, з урахуванням індивідуальних особливостей функціонування останнього, в національне та глобальне економічне середовище, розробляється на кожному підприємстві індивідуально, з можливістю застосування як національних, так і міжнародних стандартів обліку та звітності. Облікова політика повинна забезпечувати надійність та достовірність фінансової інформаційної системи підприємства для потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів.

До основних складових облікової політики, яка стосується організації обліку основних засобів належать: облікова одиниця бухгалтерського обліку, визнання об'єктів основних засобів активом, мінімальна вартість об'єкта, визначення первісної вартості, прийняття рішень щодо збільшення/зменшення первісної вартості, визначення строків корисного використання та ліквідаційної вартості, застосування методів нарахування амортизації, порядок і умови переоцінки, списання основних засобів та класифікація основних засобів для організації обліку, нарахування амортизації та їх переоцінки [1]. У зв'язку з тим, що в жовтні 2022 р. втратив чинність Наказ Мінстату України «Про затвердження типових форм первинного обліку» № 352 від 29.12.1995 року, [2] питання врегулювання документального забезпечення первинного обліку основних засобів переходить до компетенції підприємства та його облікової політики. Така передача повноважень від держави підприємству з одного боку дозволяє спростити окремі первинні документи та певною мірою удосконалити організацію облікових процесів, але з іншого – вимагає врахування первинними та зведеними документами, які є складовими елементами методу бухгалтерського обліку, всієї інформації, яка необхідна для формування якісної облікової інформації для всіх користувачів.

Сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку в Україні передбачає розподіл системи обліку взагалі та підсистеми обліку основних засобів зокрема на декілька підсистем, а саме: фінансового, податкового, внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, – кожна з яких базується на первинній обліковій інформації, що в черговий раз підтверджує важливість повноти, правдивості своєчасності та неупередженості інформації. Первинні документи обліку основних засобів на підприємстві повинні відображати обрану методичку обліку на кожному етапі їх життєвого циклу на підприємстві, а саме на етапах: придбання, використання, обслуговування, модернізації (дообладнання), переоцінки та ліквідації. Крім того, облікова інформація в процесі використання основних засобів на підприємстві повинна забезпечувати можливість, за потреби, змінювати окремі елементи облікової політики. Отже, враховуючи те, що більшість підприємств здійснює облік автоматизовано, постає проблемне питання розробки форм внутрішніх первинних документів, які б враховували зазначені вище аспекти та були економічно доцільними. Таким чином, одним із шляхів удосконалення організації обліку основних засобів є раціоналізація форми документів, реєстрів обліку та методів збирання, обробки і узагальнення облікової інформації.

Ще однією проблемою є проблема пов'язана з переоцінкою та віднесення витрат на ремонт основних засобів. Вивчення теоретичних положень, свідчать, що облік та аналіз основних засобів ускладнився, а ряд проблем негативно впливають на процес управління виробництвом, знижуючи ефективність використання основних засобів. Проблема складності оцінки основних засобів полягає у виборі вартості, за якою слід їх обліковувати. Так, відповідно до національних та міжнародних стандартів підприємства можуть використовувати два види оцінки вартості основного засобу: по історичній собівартості і справедливій вартості. Враховуючи, швидкі темпи розвитку технологій штучного інтелекту, які частково вже використовуються в процесі виробництва основних засобів, в найближчому майбутньому варто очікувати загострення проблем оцінки основних засобів, у зв'язку із здатністю штучного інтелекту до самовдосконалення, а отже методика оцінки справедливої вартості потребуватиме інструментарію для вирішення цього питання – визначення вартості основного засобу, з урахуванням самовдосконалення його функціоналу завдяки застосуванню технологій штучного інтелекту.

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною системою взаємопов'язаних способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації з метою забезпечення системи управління повною, правдивою та неупередженою інформацією з метою прийняття ефективних управлінських рішень, тому основними шляхами її удосконалення визначимо наступні :

- вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів в умовах динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища;
- запровадження удосконалених інформаційних систем, адаптованих до структури, змісту, характеру інформації та її динамічних змін;
- розробка та запровадження раціональної схеми документообігу, яка дозволить економічно доцільним шляхом забезпечити своєчасне виконання відповідних завдань, з урахуванням динамічних змін;
- розробка та запровадження технологічного процесу, який забезпечить раціональне вирішення облікових завдань, що забезпечить злагоджене функціонування механізму облікової системи в умовах динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища;
- постійне спостереження за змінами методології обліку основних засобів з метою своєчасного їх запровадження в обліковий процес.

Від того наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, залежать загальні результати роботи підприємства, створення принципово нових підходів до управління підприємством у цілому та основними засобами зокрема.

Список використаних джерел

1. Основні засоби: Консультації. Роз'яснення спеціалістів міністерств та відомств. Нормативна база. Первинна документація / [Авер'янова Є., Абрамцова Т., Діброва Н., Єрохін К., Журавель Н.]. – Д. : Баланс-Клуб, 2019. – 223 с.
2. Наказ Державної служби статистики України «Про скасування та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Державної служби статистики України, Міністерства статистики України та Державного комітету статистики України» від 22.10.2021 № 266 // Офіційний вебсайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0266832-21#Text>